

PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY NA VÍCELETÁ GYMNÁZIA

ČJ

ČESKÝ JAZYK

5. TŘÍDA

Záznamový arch

Didaktický test 2

1. ☐ A ☐ B ☐ C

2. ☐ 2.1

3. ☐ A ☐ B

4. ☐ ☐

5. ☐

6. Ano ☐

6.1 ☐

6.2 ☐

6.3 ☐

6.4 ☐

7. ☐ A

8. ☐

8. ☐ A ☐ B ☐ C ☐ D

9. ☐ ☐ ☐ ☐

10. ☐ ☐ ☐ ☐

11. ☐ ☐ ☐ ☐

12. ☐ ☐ ☐ ☐

13. ☐ ☐ ☐ ☐

14. ☐ ☐ ☐ ☐

15.

16.

17. ☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E ☐ F

18. ☐

19. ☐

cvičné testy

záznamové archy

klíč k úlohám

sbírka úloh dle témat

edika.

Přijímací zkoušky na víceletá gymnázia český jazyk

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

František Brož, Pavla Brožová, Vlasta Gazdíková
Přijímací zkoušky na víceletá gymnázia – český jazyk – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Milé zákyně, milí žáci,

přijímací zkoušky na víceletá gymnázia mohou být významným mezníkem na vaší cestě za vzděláním. K jejich úspěšnému zvládnutí je důležitá důkladná příprava, s níž vám může pomoci publikace, kterou právě držíte v rukou. Tato kniha je určena žákům 5. ročníků základních škol, kteří se hlásí na osmiletá gymnázia.

V úvodu publikace najdete stručný popis koncepce knihy, informace o podobě didaktických testů zadávaných v rámci jednotných přijímacích zkoušek v minulých letech a užitečné informace, jak si počínat v průběhu přípravy.

Druhou část publikace tvoří sbírka testových úloh, která vám umožní zopakovat si potřebné učivo. Pomocí rámečků v úvodu každého okruhu si připomenete, co bude v dané části knihy opakováno, a v závěru každého okruhu pak naleznete shrnutí nejdůležitějších poznatků.

Třetí část knihy obsahuje tři cvičné didaktické testy. Tvoří je komplexní sady úloh z různých oblastí. Jsou vytvořeny tak, aby se podobaly didaktickým testům zadávaným v rámci jednotných přijímacích zkoušek, a vy si tak „nanečisto“ můžete vyzkoušet, co vás u nich čeká.

Správné odpovědi k úlohám ze sbírky testových úloh i ke cvičným didaktickým testům naleznete v závěru publikace.

Přejeme vám nejen úspěšné zvládnutí jednotných přijímacích zkoušek, ale i mnoho úspěchů při dalším studiu!

Úvod

Dříve než se pustíte do řešení úloh, věnujte pozornost úvodním informacím, z nichž se dozvíte více o koncepci knihy, kterou jsme pro vás připravili, a o podobě didaktických testů, které jsou součástí jednotných přijímacích zkoušek. Užitečné mohou být i některé rady a doporučení pro samotnou přípravu.

Koncepce knihy

Knihy je členěna do několika částí, přičemž každá z nich má jiný účel. **Sbírka testových úloh** vám umožní zopakovat si potřebné učivo a dovednosti z oblasti českého jazyka a literatury podle jednotlivých oblastí učiva, které jsou vymezeny Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Celkově je sbírka rozdělena do třech hlavních částí a ty pak na několik dílčích okruhů. V úvodu každého okruhu naleznete stručnou informaci o tom, co bude opakováno, a v jeho závěru pak shrnutí nejdůležitějších poznatků v rámečcích Pamatujte si. Toto shrnutí může sloužit i jako poslední opakování před samotnými přijímacími zkouškami, proto neváhejte a poznačte si v této části knihy vše důležité, na co byste neměli zapomenout. Samotné úlohy sbírky pak mají formu odpovídající pěti typům úloh, které se dosud objevily v rámci didaktických testů jednotných přijímacích zkoušek.

Po zopakování učiva jednotlivých dílčích okruhů je vhodné přistoupit k řešení **cvičných didaktických testů**. Testy v této publikaci byly sestaveny podle vzoru dostupných didaktických testů použitých u jednotných přijímacích zkoušek. Při samotném řešení si ověřte, zda by vám na jejich vyřešení stačil stanovený časový limit, a podle toho promýšlejte i možné strategie řešení, které byste mohli použít při řešení ostrých testů.

V závěru knihy pak naleznete **klíč správných odpovědí** ke všem úlohám v knize, tzn. k úlohám ze sbírky testových úloh i ke cvičným didaktickým testům.

Didaktický test a testové úlohy

Při sestavování úloh tvořících sbírku i samotných cvičných testů jsme vycházeli z ukázkových a ostrých testů, které byly Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) dosud zadány. V dosavadních testech se objevilo pět typů úloh – čtyři typy uzavřených úloh, v nichž žák volí správné řešení z nabízených možností, a úzce otevřená úloha, kde musí žák svou odpověď zapsat v podobě slova, několika slov či věty. Některé z úloh v testu jsou samostatné, jiné jsou závislé na výchozím textu, příp. i dvou textech.

- **Otevřená úloha** – jako jediná neobsahuje nabízené možnosti odpovědí a žák musí odpověď vytvořit sám.
- **Úloha s výběrem odpovědi** – obsahuje nabídku 4 možných odpovědí A–D, z nichž právě jedna je správná.
- **Úloha s volbou ANO/NE** – jedná se o svazek 4 úloh, přičemž u každé z nich žák volí buď odpověď ANO, nebo odpověď NE. U všech čtyř úloh se může opakovat stejná odpověď.
- **Uspořádací úloha** – obsahuje zpravidla 5 částí textu označených písmeny A–E, přičemž úkolem žáka je uspořádat jednotlivé části textu tak, aby se stal souvislým a byla dodržena textová návaznost, případně dějová posloupnost.
- **Přiřazovací úloha** – obsahuje dvě řady položek, ze kterých žák vybírá. První řada je označena čísly a druhá písmeny. Jedna z řad vždy obsahuje více položek. Úkolem žáka je k jednotlivým číselným položkám přiřadit správnou odpověď z řady označené písmeny. Každá možnost označená číslem nebo písmenem může být použita jen jednou, a jedna nebo dvě možnosti (v závislosti na počtu nabízených položek v obou řadách) tak zůstanou nevyužity.

Doporučení pro přípravu

- Před samotným řešením úloh z této knihy se seznámte s jednotlivými typy úloh, způsobem jejich řešení a zapisováním odpovědí.
- U každého tematického celku si zjistěte, co bude v dané části opakováno, a zkuste vyřešit příslušné úlohy ze sbírky. Pokud s jejich řešením budete mít potíže, pokuste se najít nápovědu v rámečku Pamatujte si.
- Pokud uznáte za vhodné, doplňte si v závěru každého celku nebo celé publikace další důležité poznatky, na které byste neměli zapomenout.
- Na počátku přípravy nepracujte s časovým limitem stanoveným na vyřešení didaktického testu. Časový limit v této fázi přípravy spíše zneklidňuje. Raději o jednotlivých úlohách více přemýšlejte a hledejte způsoby řešení, které vám mohou následně ušetřit čas.
- Ještě v klidu domova si u testů zveřejněných na webových stránkách CZVV pečlivě prostudujte titulní list testového sešitu, kde jsou uvedeny všechny důležité informace včetně zápisu odpovědi a možnost jejich případné opravy.
- V předvečer samotných přijímacích zkoušek se již nic nového neučte, pouze si projděte veškeré souhrnné rámečky Pamatujte si a vaše poznámky, případně se zaměřte na typy úloh, které vám opakovaně činily potíže.

SBÍRKA TESTOVÝCH

ÚLOH

I. JAZYKOVÁ VÝCHOVA

Nauka o slově

1. Význam slova

Opakujeme: slova nadřazená, podřazená, souřadná;
slova souznačná (synonyma), protikladná (antonyma); slova jednoznačná,
mnohoznačná; slova citově zabarvená (lichotivá, hanlivá) a zdvořilá;
slova spisovná a nespisovná

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–5:

Když konečně sehnal ovce zpátky do ohrady vedle ovčína, vešel César **dovnitř** stavení. V **nízké chladné místnosti** panovalo na rozdíl od jasného světla venku **husté** šero. Než oči přivykly tmě, zůstal na okamžik stát na místě. Zdálo se, že váhá. Dřevěné dveře, schované úplně **vzadu**, ho neodolatelně (*****).

(N. Vanier, Bella a Sebastián)

1. Rozhodněte, zda následující slova užitá ve výchozím textu jsou jednoznačná (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

	ANO	NE
1.1 oči	☐	☐
1.2 ovčín	☐	☐
1.3 světlo	☐	☐
1.4 César	☐	☐

2. Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) na konci výchozího textu?

- A) vítaly
- B) vytahovaly
- C) přitahovaly
- D) přibližovaly

3. Napište k jednotlivým slovům zvýrazněným tučným písmem ve výchozím textu slovo opačného významu.

4. Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze ve výchozím textu považovat za slova souznačná (ANO), nebo ne (NE).

Svou odpověď zakřížkujte.

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm podtrženo.)

- 4.1 sehnal – zajistil
4.2 místnosti – pokoje
4.3 váhá – rozmyšlí se
4.4 jasného – srozumitelného

ANO NE

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

5. Napište ke slovům *oči* a *dveře* z výchozího textu slova zdobnělá.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6:

Když jim bylo jasné, že zabloudil, sedl si na pařezaček a linazachránce.

(Edika)

6. Přepište výchozí text tak, aby jednotlivá slova byla správně oddělena.

(Doplnění interpunkce nebude hodnoceno.)

7. Doplňte slovo nadřazené ke slovům: *maminka, tatínek, syn, dcera, babička, dědeček*.

8. Přiřaďte k níže uvedeným slovům příslušná antonyma (A–F).

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

8.1 lehký _____

8.2 hladký _____

8.3 vysoký _____

8.4 smutný _____

A) ostrý

B) těžký

C) nízký

D) drsný

E) veselý

F) dlouhý

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 9–15:

Mach a Šebestová slíbili paní Vydrové, která musela jít pro opravený kočárek a k zubaře, že jí pohlídají malého Petříčka. Odpoledne si vzali učení a šli hlídat, jenomže Petříček nespinkal ani chvilku, naopak v jednom kuse hulákal a Mach řekl, že se tak nedá nic naučit, že toho křiklouna zkusí dát na balkon. Tam bude koukat na lidi a dá pokoj. Jenomže Šebestová zvedla náhodou oči od přírodopisu, a tak tak že chytla kloučka, když lezl přes zábradlí. Tak to by takhle nešlo, jsou totiž až v šestém patře, a tak se Mach zamyslel, ťukl se do čela, vytáhl sluchátko a v tu ránu měl Petříček křídla jako otakárek fenyklový.

A Mach a Šebestová se znovu zabrali do učení, opakovali si běláška zelného a žlutáška obecného, věděli, že se teď už Petříčkovi nemůže nic stát, protože když spadne, přistane hladce na trávníčku, má přece *****.

(M. Macourek, *Mach a Šebestová za školou*, upraveno)

9. Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

A) balon

B) křídla

C) padák

D) vznášedlo

10. Rozhodněte, zda následující slova užitá ve výchozím textu jsou slova citově zabarvená lichotivá (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

ANO NE

10.1 křídla

☐ ☐

10.2 zubařka

☐ ☐

10.3 Petříček

☐ ☐

10.4 nespínkal

☐ ☐

11. Vypište z prvního odstavce výchozího textu všechna slova citově zabarvená hanlivá.
-

12. Doplňte slovo nadřazené ke slovům z výchozího textu: *otakárek fenyklový*, *bělásek zelný* a *žlutásek obecný*.
-

13. Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze ve výchozím textu považovat za slova souznačná (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm podtrženo.)

ANO NE

13.1 lezl – šplhal

☐ ☐

13.2 slíbili – udělali

☐ ☐

13.3 koukat – žasnout

☐ ☐

13.4 chvílku – okamžik

☐ ☐

14. Která z následujících skupin slov z výchozího textu obsahuje pouze slova zdrobnělá?

A) kočárek, malého, chvílku, kloučka

B) chvílku, kloučka, křídla, trávníčku

C) kočárek, kloučka, otakárek, trávníčku

D) Petříček, křiklouna, kloučka, trávníčku

15. Najděte ve výchozím textu skupinu slov, jejíž význam se nejvíce blíží slovu *neustále*, a napište ji.
-

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 16:

Když získáte pověst šejdíře, nikdo vás nebude brát vážně, nikdy byste nemluvit pravdu.

(Ezopovy bajky, Vlk, liška a opice, upraveno)

16. Přepište výchozí text tak, aby jednotlivá slova byla správně oddělena.

(Doplnění interpunkce nebude hodnoceno.)

17. Která z následujících dvojic slov neodpovídá vztahu mezi slovy, jako je:

lenost – pracovitost?

- A) nad – pod
- B) ostrý – pálivý
- C) zábava – nuda
- D) komedie – tragédie

18. Doplňte slova nadřazená k následujícím skupinám slov.

18.1 káva, čaj, kofola, víno: _____

18.2 harfa, housle, harmonika, hoboje: _____

18.3 kmín, pepř, majoránka, oregano, kari: _____

18.4 čtverec, obdélník, trojúhelník, lichoběžník: _____

19. Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze považovat za synonyma (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

	ANO	NE
19.1 klesat – klusat	☐	☐
19.2 šetřit – strádat	☐	☐
19.3 hledat – hlídat	☐	☐
19.4 pádit – uhánět	☐	☐

20. Přiřaďte k vynechaným místům (***) v níže uvedených větách vhodné slovo (A–F), které doplní správný význam věty.**

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

20.1 Výrazy *klíč* a *list* jsou slova *****. _____

20.2 Dvojice slov *úzký* – *široký* jsou *****. _____

20.3 Slova *stůl*, *židle*, *skříň*, *postel* nazýváme *****. _____

20.4 Výrazy *psisko* a *drzoun* jsou slova citově zabarvená *****. _____

A) hanlivá

B) lichotivá

C) souřadná

D) protikladná

E) souznačná

F) mnohoznačná

21. Napište ke každému nespisovnému výrazu slovo spisovné, které označuje stejnou skutečnost:

21.1 věča

21.2 šalina

21.3 špagát

21.4 zakufrovat

Pamatujte si:

Slova souznačná (synonyma) – slova stejného nebo podobného významu, např.: **dělat** – **pracovat**, **činit**, **konat**, ...

Slova protikladná (antonyma) – slova opačného významu, např.: **den** – **noc**, ...

Slova jednoznačná – mají jen jeden význam, např.: **Brno**, **Svratka**, ..., **vodík**, ...

Slova mnohoznačná – mají významů několik, např.: **oko** (lidské, na polévce, na punčoše, past na zvěř...)

2. Stavba slova

Opakujeme: kořen slova, předpona (část předponová),
přípona (část příponová), slova příbuzná, slabika,
hláska (samohláska, souhláska, dvojhláska).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–2:

Sebastián se přiblížil k propasti, dech přerývaný úzkostí. Aby si dodal odvahy, snažil se nemyslet na prázdnotu, která se mu rozprostírala pod nohama, ale na malého kamzíka, jehož nárek mu trhal srdce. Svět jako by se celý rozhoupal, jakou měl závrť! Kamzík se na úzké kamenné římse třásl tolik, že ani nebylo poznat, jestli za to může jeho křik, nebo strach.

(N. Vanier, *Bella a Sebastián*)

1. Rozhodněte, zda následující slova z výchozího textu tvoří jen předpona a kořen (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

	ANO	NE
1.1 dodal	☐	☐
1.2 přiblížil	☐	☐
1.3 nemyslet	☐	☐
1.4 rozhoupal	☐	☐

2. Které z následujících slov z výchozího textu neobsahuje předponu?

- A) poznat
- B) kamenné
- C) přerývaný
- D) rozprostírala

3. Rozhodněte o každé z následujících skupin slov, zda obsahuje pouze slova příbuzná (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

	ANO	NE
3.1 trhal – trhavý – vytrhnout – trnout – trhání	☐	☐
3.2 kamenné – kámen – kamení – zkamenět – kamion	☐	☐
3.3 snažil se – snaživý – snaživec – snažení – vynasnažit se	☐	☐
3.4 prázdnotu – prázdný – vyprázdnit – prazvláštní – prázdnost	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 4–7:

Kdo by nechtěl cestovat a poznávat zajímavá místa v naší krásné zemi? I z Toma se stává jednou za čas cestovatel. Nejraději navštěvuje zvířata, a tak jeho prázdninová cesta skončila v ZOO Zlín-Lešná. Tam si mohl procestovat Afriku, Evropu, Asii i Střední a Jižní Ameriku. Spatřil tak slony, žirafy, nosorožce, gorily, lachtany, klokany, spoustu papoušků i dalších podivuhodných živočichů. Nejvíce se mu ale líbilo krmení rejnoků, které se pro něj stalo největším cestovatelským zážitkem.

(Edika)

4. Vypište z výchozího textu všechna slova příbuzná.

5. Které z následujících slov obsahuje předponu *pro-* jako slovo *procestovat* ve výchozím textu?

- A) prosit
- B) proces
- C) profesor
- D) prohlédnout

6. Které z následujících slov z výchozího textu obsahuje dva kořeny?

- A) klokany
- B) lachtany
- C) papoušků
- D) nosorožce

7. Rozhodněte, zda následující slova z výchozího textu mají kromě kořene také část předponovou a příponovou (ANO), nebo ne (NE). Svou odpověď zakřížkujte.

	ANO	NE
7.1 zvířata	☐	☐
7.2 poznávat	☐	☐
7.3 procestovat	☐	☐
7.4 prázdninová	☐	☐

8. Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) zimní
- B) zkazit
- C) zjevení
- D) zchátralý

9. Přiřaďte k níže uvedeným slovům odpovídající možnost (A–F).

9.1 bleskově

9.2 náhradní

9.3 koloběžka

9.4 porozhlédnout

- A) žádná předpona + jeden kořen
- B) žádná předpona + dva kořeny
- C) jedna předpona + žádný kořen
- D) jedna předpona + jeden kořen
- E) dvě předpony + jeden kořen
- F) dvě předpony + dva kořeny

10. Ve kterém z následujících řádků jsou zastoupena pouze slova příbuzná?

- A) odlet – odlétat – letiště – odletový – let – odlévat
- B) lístek – listovat – list – listina – nalistovat – listovní
- C) hostitel – hostovat – host – vyhostit – hostinský – hotel
- D) vítěz – vítězný – zvítězit – vítr – vítězství – vítězoslavný

11. Které z následujících slov neobsahuje předponu ú-?

- A) úlek
- B) úlovek
- C) úředník
- D) ústřížek

12. Ve které z následujících vět se vyskytuje slovo s větším počtem samohlásek než souhlásek?

- A) Proti usnesení hlasovali všichni.
- B) Sovy začaly lovit také malé myši.
- C) Náš hrubý návrh projektu je hotový.
- D) Příbuzní se rozhodli cestovat autem.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 13–14:

Lev spal a malá myška mu přeběhla přes hřívu. Rozzlobený lev vyskočil ze svého doupěte, všechny chlupy naježené. Liška se mu posmívala, že krále zvířat vylekala myška. Lev odpověděl: „Taková drzost! Nebál jsem se toho, že mě myš škrábne, ale že mi rozcuchá hřívu!“

(Ezopovy bajky, Lev a myš na jeho hřívě)

13. Vypište z výchozího textu všechna slovesa s předponou.

14. Utvořte k následujícím slovům z výchozího textu pomocí přípony další slovo.

14.1 lev

14.2 myš

14.3 král

14.4 chlup

15. Rozhodněte, zda následující dvojice slov obsahují vždy jedno slovo s předponou a kořenem a jedno slovo jen s kořenem (ANO), nebo ne (NE). (Na pořadí slov ve dvojicích nezáleží.) Svou odpověď zakřížkujte.

15.1 krále zvířat

15.2 malá myška

15.3 odlet hus

15.4 výlov ryb

ANO NE

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

☐ ☐

Pamatujte si:

Stavba slova: **kořen** – část společná všem příbuzným slovům
předpona – část, která se nachází před kořenem
přípona – část, která se připojuje za kořen (může jich být více)
koncovka – část, která se mění při skloňování, časování

Příklad: roz – **zlob** – en – ý
bez – **plat** – n – á